ГЛОССАРИЙ

Название термина на английском языке	Название термина на русском языке	Название термина на узбекском языке	Определение термина
Zaroastra	**Зардуштизм**	**Зардуштийлик**	Религия до Ислама стран Средней Азии, Азербаджана и Эрана. Здесь особое значение иметь защита природы и животноводство а так же решение других экономических задач
Xammurapi	**Хаммурапи**	**Хаммурапи**	Бобил (Вавилон) подшоси тошга ўйиб ёзилган ўз қонунларида қулдорлик тузумининг характерли белгиларини акс эттирган (282 та). Бу ёдгорлик Парижда Лувр музейида сақланмоқда.
Ovasta	**Авесто**	**Авесто**	Зардуштийликнинг муқаддас тўплами, оромий ёзувида битилган. м.а. VII асрда Марказий Осиёда қадимги даврдаги иқтисодий ҳаёт акс этган.
Artxashastra	**Артхашастра**	**Артхашастра**	м.а. IV-III асрларда Ҳиндистондаги сиёсий ва иқтисодий ҳаётни акс эттирган.
Legists	**Легисты**	**Легистлар**	Хитойдаги (м.а.VI-III асрлар) иқтисодий оқим. Бошқарув қонунлар асосида бўлиш тарафдори. Дон масаласини ҳал қилиш бош вазифа деб қаралади. Деҳқонларни рўйхат қилиш, солиқ тизимини тартибга солиш тарафдорлари.
Guang-Zhi	**Гуан-Цзи**	**Гуан-Цзи**	м.а.IV аср Хитойдаги ижтимоий-иқтисодий асар, унда хўжаликни давлат томонидан тартибга солиш тизимлари мукаммал берилган.
Chrematistics	**Хрематистика**	**Хрематистика**	(хрема - мулк, эгалик) - мулк орттириш санъати, яъни фойда ва бойликни пул шаклида тўплашга йўналтирилган фаолият. Капитал қўйиш ва жамғариш санъатидир.
Islam	**Ислам**	**Ислом**	VII асрда (ҳижрий 622 йил) дастлаб Арабистонда тарқалган сўнгги муқаддас дин. Исломнинг муқаддас китоби *Қуръони карим*да (арабчада *ўқиш, қироат* дегани) Аллоҳ таоло тарафидан шахсий мулк муқаддас деб эълон қилинган, унга кўз олайтириш

			катта гунох дейилган ва судхўрлик ҳаром қилинган, ортиқча сарф-ҳаражатлар қораланган, айниқса «енглар, ичинглар, ҳадя қилинглар, лекин исроф қилманг» деган оятлар бугунги кун учун ҳам аҳамиятлидир.
Mercantilism	**Меркантилизм**	**Меркантилизм**	итальянча сўз бўлиб, савдогар дегани, феодализмнинг емирилиши ва илк капитализм давридаги дастлабки бозор иқтисодий мактаби; илк меркантилизм (монетаризм) ва ривожланган меркантилизм даврларига бўлинади; бойликнинг асоси муомала (савдо)да юзага келади, деган ғоя илгари сурилган.
Cameralist	**Камералистика**	**Камералистика**	Меркантилизмнинг Германиядаги шакли. Бу ғоя тарафдорлари йирик феодаллар хўжаликларини бошқариш масаласини юқори қўядилар ва буни идора доирасида ҳал қиладилар.
Manufactory	**Мануфактура**	**Мануфактура**	итальянча «қўл маҳсулоти» дегани, меҳнат тақсимоти, қўл ҳунармандчилиги ва ёлланма меҳнатга асосланган оддий капиталистик кооперациядан кейинги иккинчи босқич. XVI асрнинг ўрталарида пайдо бўлди, саноат тўнтарилишига, яъни фабрикага замин тайёрлади. А.Смит томонидан энг мукаммал корхона тури деб ҳисобланган.
Physiocracy	**Физиократизм**	**Физиократизм**	- юнонча «табиат» ва «ҳокимият» сўзларидан ташкил топган бўлиб Франциядаги классик сиёсий иқтисод намояндалари Ф.Кенэ, А.Р.Тюрго ва бошқалар физиократизмга асос солдилар. Тадқиқот мавзуини муомала соҳасидан (меркантилизм) ишлаб чиқариш соҳасига кўчирдилар; эркин савдо тарафдорлари эдилар. Фермерлар, қишлоқ хўжалиги мамлакат равнақининг асоси деб ҳисобланади.
Mercantilism	**«Невидимаярука »**	**“Кўринмас қўл”**	рақобатли бозорда корхоналар ва мол етказувчиларнинг жамият аъзолари эҳтиёжларини тўлароқ қондириш мақсадида юқори фойда олиш учун интилишлари

Cameralist	**Протекционизм**	**Протекционизм**	лотинча, давлатнинг миллий иқтисодиётини чет эл рақобатидан ҳимоя қилишга қаратилган иқтисодий сиёсат.
Manufactory	**Фритрейдерство**	**Фритрейдерлик**	инглизча, эркин савдо сиёсати, протекционизмга зид. Бу сиёсатни бозор муносабатларига ўтган давлатлар ташқи савдода қўллайдилар.
Econometrics	**Эконометрика**	**Эконометрика**	иқтисодий жараёнларга математик усулларни қўллаш билан боғлиқ иқтисодий математик йўналиш. XIX асрнинг бошларида вужудга келди ва ҳозирги кунда назария ва амалиётда кенг қўлланилади.
Concept	**Концепция**	**Концепция**	лотинча тушунча, тизим degани. Маълум предмет, ҳодиса ва жараёнларни тушунтириш услуби, предмет ва бошқаларга қаратилган асосий кўзқараш; уларни систематик ёритиб бериш учун бош ғоя; бу матн илмий ва бошқа фаолиятдаги асосий фикрни, конструктив тамойилни белгилаш учун ҳам қўлланилади. Масалан, табиий тартиб концепцияси ва бошқалар.
The Historical school	**Историческая школа**	**Тарихий мак таб**	- Германияда (вакиллари:Ф.Лист, В.Рошер, Б.Гильдебранд, К.Книс) вужудга келган сиёсий иқтисод. Унда фойдалилик ва юқори наф биринчи ўринга қўйилади. Иқтисодий қонунлар инкор этилиб, иқтисодий тарих билан алмаштирилади.
Neoclassic	**Неоклассик иқтисодий назария**	**Неоклассическ аяэкономическ а ятеория**	XIX асрнинг 70-йилларида пайдо бўлди, унинг асосий мақсади Маркснинг қийматнинг меҳнат назариясига қарши кураш эди. Вакиллари: К.Менгер (1840-1920), Е.Бём-Баверк (1851-1914), Ф.Визер (1951-1926). Маржинализм, энг юқори наф, энг юқори унумдорлик ғоялари қўлланилади.
Marginalism	**Маржинализм**	**Маржинализм**	французча «чегаравий» маъносидаги сўздан олинган, XIX асрнинг 70-йиллари Жевонс, Менгер, Вальраслар томонидан очилган иқтисодиётнинг

			методологик принципларидан бири, иқтисодий ҳодисаларни таҳлил этишда энг чекка кўрсаткичларга суянади.
Market economy	**Рыночная экономика**	**Бозор иқтисодиёти**	товар-пул муносабатларига асосланган ва уларга хос иқтисодий қонунлар асосида бошқариладиган иқтисодиёт.
Institutionalism	**Институционализм**	**Институционализм**	лотинча «урф-одат», «муассаса», «кўрсатма», яъни айрим институтлар (оила, давлат, монополия, касаба уюшмаси) ижтимоий тараққиётнинг асоси деб қабул қилган назария.XX асрнинг 20-30-йилларида АҚШда кенг тарқалди.
Keynesianism	**Кейнсианство**	**Кейнсчилик**	- Ж.М.Кейнснинг фикрларини илгари сурувчи йўналиш, уч оқими мавжуд: 1. Ўнг оқим - ўта реакцион оқим, қуролланиш тарафдори, тартибга солиш таклифлари бор. Германия ва Италияда кенг тарқалган; 2. Либерал оқим - монополия манфаатларини ҳимоя қилувчи ва қуролланишни инкор этувчи оқим; 3. Янги кейнсчилик, кейинроқ ортодоксал кейнсчилик - Ж.М.Кейнснинг қоидалари тўла қабул қилинган ҳолда А.Хансен томонидан стагнация назарияси билан тўлдирилади.
Accelerator	**Акселератор**	**Акселератор**	мультипликаторга тескари бўлган коэффициент бўлиб, миллий даромад ўсишининг инвестиция ўсувига таъсирини кўрсатади
Multiplier	**Мультипликатор**	**Мультипликатор**	кўпайтирувчи; иқтисодиёт таълимотларида маълум боғланишларни ўрганишда, мультипликация эффекти бор жойларда қўлланилади. Масалан, Кейнс таълимоти бўйича қўйилган инвестиция ва даромадлар ўртасидаги боғланишни кўрсатувчи коэффициент.
New classical (neoclassical) direction	**Новая классическая (неоклассическая) направление**	**Янги классик мактаб йўналиши**	Ғарб иқтисодий адабиётида «Янги классик экономикс» деб аталади ва бу йўналиш асосида маржинализм ғоялари ётади. Буюк инглиз иқтисодчиси А.Маршалл (1842-1894) номи билан боғлиқ.
Neoliberalism	**Неолиберализм**	**Неолиберализм**	неоклассиканинг бир оқими, классик иқтисодий мактабни ва кейнсчиликни бирга қўллаш тарафдори, бунда давлатнинг иқтисодиётга аралашмаслиги таклиф этилади.

convergence theory	**Теория конвергенции**	**Конвергенция назарияси**	бу назариянинг асосида капиталистик ижтимоий системалар ўртасидаги иқтисодий, сиёсий ва мафкуравий тафовутлар гўё аста-секин бартараф этилади, деган ғоя ётади.
Concept of econometrics	**Концепции эконометрики**	**Эконометрика концепциялари**	иқтисодиётда математика методларидан кенг фойдаланишга асосланган концепциялар.
World Economy	**Мировое хозяйство**	**Жаҳон хўжалиги**	қадимдан вужудга келган, аммо XVI асрдаги буюк географик кашфиётлар туфайли ривож топган, айниқса II Жаҳон урушидан кейин авж олган халқаро иқтисодий муносабатлар мажмуи.
International division of labor	**Международное разделение труда**	**Халқаро меҳнат тақсимоти**	бутун жаҳон хўжалигининг ташкил топиш ва ривожланишининг ҳал қилувчи омили.
The theory of global economy	**Теория мировой экономики**	**Жаҳон иқтисодиёти назариялари**	жаҳон бозорида маҳсулот, валюта, ишчи кучи ва бошқаларнинг ҳаракат жараёнларига хос қонун ва қонуниятларини ўрганувчи назариялар.
The principle of absolute advantage	**Принцип абсолютного преимущества**	**мутлоқ афзаллик принципи**	**Абсолютное преимущество** в производстве товара А - наличие у определенной страны возможностей производить данный товар с наименьшими затратами ресурсов.
The principle advantage of relative	**Принцип относительного преимущества**	**Нисбий афзаллик принципи**	Д. Рикардотомониданизоҳлабберилганпринципбўлиб, ишлабчиқаришомиллари (капитал, меҳнат, ер) харажатларинингафзаллигиникўрсатадиваташқииқтисодийалоқалардакенгқўлланилади.